

ринковими регуляторами в сучасних умовах зможе забезпечити найбільш прискорений спосіб формування внутрішнього продовольчого ринку країни, вихід вітчизняних конкурентоспроможних товарів на зовнішні ринки.

Висновки. Аграрна політика у розумінні ефективного використання вище наведених чинників повинна стати політикою найближчого нашого майбутнього з більш прагматичним втручанням, у тому числі у нові тенденції, які виникли в умовах світової продовольчої і фінансової кризи. Крім цього, в нас вже не існує іншого виходу, як протягом найближчого часу відпрацювати нові схеми і підходи, покласти на букву закону основні засади вже сформованої аграрної політики з акцентом на пріоритетний розвиток соціального чинника у контексті реалізації концепції сталого сільського розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. "Концепція наукового забезпечення установами УААН розвитку галузей агропромислового комплексу України в 2011-2015 роках" „Економіка АПК, 2'2010 (184), С. 3-14.
2. Кобута І.В. Політика державної підтримки сільського господарства країн-членів СОТ / Економіка АПК, 12'2009 (182), С.132-136.
3. Основи аграрної економіки., Підручник, В.П. Галушко, Гвідо Ван Хуленброк, О.А. Ковтун та ін. – Київ.: Вища освіта, 2003.-399 с.іл.
4. Мельник Ю.Ф., Вергунов В.А., Глазунов Г.О. Сільське господарство України 1917-1920 років: реалії та пошуки., К., 2008.-284 с.; порт.
5. Саблук П.Т., Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Аграрна реформа Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / Економіка АПК, 12'2009 (182), С.3-14.
6. Юрчишин В.В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох: Історико-соціально-економічні нариси.-К.: Науково-виробниче підприємство "Видавництво "Наукова думка" НАН України", 2009.-366 с.

УДК 631.1.027

ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ - ОДИН ІЗ МОЖЛИВИХ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Жмайлов В. М.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Головна перевага високо розвинутої країни пов'язана з її людським потенціалом, який багато у чому визначається рівнем освіти. Саме у цій сфері на сучасному етапі знаходиться ключ до забезпечення сталого економічного зростання країни в середньо та довгостроковій перспективі. Мета політики модернізації освіти в середньостроковій перспективі полягає у забезпеченні конкурентоздатності України на світовому рівні. Отже, можна стверджувати, що існує взаємозв'язок між конкурентоспроможністю країни і її системою освіти. В основі конкурентоспроможності системи освіти лежить конкурентоспроможність кожного окремого вищого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчать про те, що питаннями модернізації освіти займаються ряд як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема В.С. Шибанін, Р. Фатхутдинов, О.Д. Липкина та ін.

Однак, комплексність та новизна цієї проблеми потребує подальшого поглибленого вивчення.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування необхідності використання комплексу конкурентних переваг для підвищення ефективності функціонування вищого навчального закладу; застосування концепцій, доктрин, законів про освіту, що в свою чергу, сприятиме формуванню компетентності, духовності та конкурентоздатності випускника вишу.

Виклад основного матеріалу досліджень. Погоджуючись із Р. Фатхутдиновим, зазначимо, що «конкурентоспроможність вишу – це його здатність: 1) готувати спеціалістів, що витримують конкурентну боротьбу на конкретному зовнішньому або

внутрішньому ринку праці; 2) розробляти конкурентні нововведення в своїй галузі; 3) вести ефективну відтворювальну політику у всіх сферах своєї діяльності. При цьому механізм управління конкурентноздатністю вищого навчального закладу складається із наступних взаємопов'язаних компонентів: місія вузу, його зв'язки із зовнішнім середовищем, інструменти нової інноваційної економіки, застосування яких може забезпечити конкурентоспроможність вузу, принципи, функції і методи управління».

Узагальнивши вище наведене, відмітимо, що конкурентоспроможність вишу визначається його здатністю задовольняти потреби суспільства в освітніх послугах у відповідності до державних стандартів і робити це необхідно не гірше, ніж конкуренти, що існують на даному ринку.

Важливим поняттям в теорії конкурентоспроможності, наряду з поняттям «конкурентоспроможність», є поняття «конкурентних переваг». В основі конкурентних переваг лежить специфічний досвід роботи і навички, професіоналізм персоналу вишу, якими не володіють конкуренти і яким не можна оволодіти за короткий проміжок часу.

Використовуючи розробки російських вчених у дослідженні цього питання зробимо спробу класифікації конкурентних переваг вищих навчальних закладів.

Так, О.Д. Липкіна вважає, якщо адаптувати загальний модельний підхід М. Портера до сфери освітніх послуг, то можна показати, що основа конкурентних переваг того чи іншого вишу визначається:

- позицією у факторах виробництва, включаючи наявність кваліфікованих професорсько-викладацьких кадрів, матеріально-технічної бази і необхідної інфраструктури;
- характером і динамікою попиту на конкретні види освітніх послуг;
- наявністю або відсутністю існуванням стійкої стратегії, структури і ступеня суперництва на ринку.

Таким чином, конкурентні переваги вишу можна диференціювати на зовнішні і внутрішні. Зовнішні конкурентні переваги формуються завдяки факторам зовнішнього середовища: політики держави, сприятливим станом попиту, відсутністю конкуренції і т.д. Внутрішні конкурентні переваги формуються лише завдяки внутрішнім ресурсам і зусиллям самого вишу і його складових елементів.

Конкурентні переваги вишу можна диференціювати виходячи із базових умов, що визначають характер джерела конкурентних переваг:

1. конкурентні переваги, що базуються на економічних факторах: наявність більш високого платоспроможного попиту на ринках збуту; додаткове державне фінансування чи наявність інших джерел фінансування; низька еластичність попиту на послуги вишу (наприклад, у зв'язку з його високою престижністю); наявність ефекту масштабу у зв'язку з широким охоптом освітнього ринку; наявність ефекту досвіду, який відображає високу кваліфікацію кадрів і більш низькі питомі витрати і т.п.
2. конкурентні переваги, що засновані на нормативно-правових актах. Ці переваги існують в силу законів, постанов, особливих привілеїв та інших рішень органів влади, Міністерства освіти і науки та його структур по відношенню до окремих вишів;
3. конкурентні переваги структурного характеру: виникають за рахунок ефективного використання можливостей вертикальної та горизонтальної інтеграції вишу з його партнерами: створення навчально-виробничих комплексів безперервної освіти, університетських комплексів, участь у загальноосвітніх кластерах і т.п.;
4. конкурентні переваги, спричинені адміністративними мірами: такі переваги можуть виникнути, наприклад, у регіональних вишів, у порівнянні з філіалами столичних, на їх території завдяки використанню адміністративного (місцевого) ресурсу;

Таблиця 1

Конкурентні переваги вищого навчального закладу за видами функціональних потенціалів

Функціональні види потенціалів	Конкурентні переваги
Навчально-методичний та інноваційний	Спектр освітніх послуг; Якість навчально-методичної роботи; Якість та забезпеченість навчально-методичною літературою навчального процесу; Кількість дисциплін, що викладаються; Використання інформаційних технологій; Рівень комп'ютеризації; Впровадження інноваційних курсів і методів викладання; Можливість пропонування для студента індивідуальної траєкторії викладання; Наявність міжнародних освітніх програм; Попит на випусників вишу на ринку праці; Можливість додаткової освіти та її якість; Комфортність і оснащеність навчальних аудиторій.
Науково-дослідний	Наявність наукових шкіл; Спрямованість на фундаментальні чи прикладні досліді; Обсяги наукових досліджень; Число наукових публікацій; Наявність відомих вчених; Наявність магістратури, аспірантури, докторантури; Наявність запатентованих винаходів; Участь у міжнародних дослідженнях; Щорічні наукові конференції під егідою вишу; Наукова робота серед студентів.
Людський	Кваліфікація професорсько-викладацького складу; Творчий потенціал професорсько-викладацького складу; Кваліфікація співробітників; Творчий потенціал співробітників; Заробітна плата професорсько-викладацького складу; Заробітна плата співробітників.
Фінансово-економічний	Фінансова стійкість вищого навчального закладу; Наявність додаткових джерел фінансування; Ефективність цінової політики; Бюджетна політика.
Соціальний	Відносини на всіх рівнях між керівництвом вишу, професорсько-викладацьким складом, співробітниками і студентами; Відносини вишу з місцевими органами влади; Розвиненість соціальної інфраструктури.
Управлінський	Якість управління на найвищому рівні (ректорат) – правильний вибір статусу вишу, наявність конкурентної стратегії розвитку вишу, ефективність процесів планування та контролю; Якість управління на рівні деканатів та кафедр; Якість виконання на рівні співробітників; Корпоративна культура; Гнучкість організації і швидкість реакції на зміну попиту.
Маркетинговий	Наявність та якість маркетингової стратегії позиціонування вишу; Якість стратегії просування навчального закладу на ринок; Відомість та привабливість бренда вищого навчального закладу для абітурієнтів; Репутація вишу на ринку праці; Якість внутрішнього брендинга.

5. конкурентні переваги, що визначаються рівнем розвитку інфраструктури ринку. Розвиненість транспортної, комунікаційної, інформаційної та інших підсистем інфраструктури регіону дозволяє вишам отримувати переваги при її використанні.

6. конкурентні переваги, пов'язані з розвинутою науковою діяльністю вишу. Розвинена наукова діяльність дозволяє вишу залучати ресурси у вигляді грантів та інших методів цільового фінансування. Розвинена наукова діяльність є основою формування висококваліфікованого штату професорсько-викладацького складу, висока якість навчально-методичної роботи, що напряду впливають на якість освітньої послуги;

7. конкурентні переваги, пов'язані з ефективною організацією навчально-методичної роботи і високою якістю освітніх послуг: сучасні технології навчання, регулярне підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, висока якість навчально-методичної роботи, забезпеченість комп'ютерами, використання сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі і т.д.

8. конкурентні переваги, що базуються на географічних факторах.

9. конкурентні переваги, що визначаються поінформованістю керівництва вишу. Інформація про зміни в законодавстві, у діяльності конкурентів, в освітніх технологіях і т.д. допомагають вишу скоріше адаптуватися до нових умов, що сприяє зростанню його конкурентоспроможності.

Можна використовувати й інші переваги конкурентних переваг відносно вишу. Проте, на наш погляд, найбільш коректним підходом до виявлення конкурентних переваг вишу, є їх диференціація за видами функціональних потенціалів (таблиця 1).

Висновки. Отже, чітке визначення конкурентних переваг у вищій освіті сприятиме не лише істотному підвищенню теоретичної та практичної підготовки студентів, а й, насамперед, методологічній переорієнтації закладів освіти на особистість, що відповідатиме таким основним вимогам: врахування особливостей навчального процесу, його змісту і структури; спрямування на моделювання освітньо-виховного середовища, цілісного психолого-дидактичного проектування навчального процесу в умовах рівневої і профільної диференціації навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Липкина О.Д. Конкуренция на рынке высшей экономической освіти / Липкина О.Д. // Проблемы современной экономики – 2006 - №3 - Библиогр.: в конце ст.
2. Портер М. Конкуренция. [навч. посіб.] / М. Портер - СПб, 2001.
3. В.С. Шибанін Концептуальні засади інноваційного розвитку державного аграрного університету / В.С. Шибанін // Економіка АПК – 2008 - №9 – с. 15 – 19. — Библиогр.: в конце ст.

УДК 338.53+[633.1:339.13]

ДЕРЖАВНЕ ЦІНОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ

Боднар О. В.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Особлива увага з боку держави до аграрного сектору національної економіки визначається його провідною роллю у забезпеченні продовольчої безпеки країни. Саме від дієвої політики державного регулювання у зазначеній сфері залежить за багатьма позиціями стабільність розвитку аграрного виробництва. Як зазначають ряд вчених-економістів, в Україні ще не сформовано цілісної системи державного регулювання сільськогосподарського виробництва, яка була б адекватною сучасним ринковим умовам [1,2]. На жаль, урядові рішення є не завжди достатньо послідовними та ефективними. Більшість заходів, які проводить держава з метою забезпечення стабілізації ринків аграрної продукції, носять